

ARVIOINTI
ESTEELLISYYS
OIKEUSTURVA

16.2.2015_

FM, HTK Marjo Pakka

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

ARVIOINNIN SÄÄDÖKSET

Arvioinnista säädetään

eri koulutusalojen laissa

- perusopetuslaki (628/1998)
- lukiolaki (629/1998)
- laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998)
- laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998)
- laki taiteen perusopetuksesta (633/1998)
- laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)
- yliopistolaki (558/2009)
- ammattikorkeakoululaki (351/2003)

VN:n asetuksissa

- perusopetusasetus (852/1998)
- lukioasetus (810/1998)
- valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta (915/2005)
- asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998)
- asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/1998)
- asetus taiteen perusopetuksesta (813/1998)
- asetus vapaasta sivistystyöstä (805/1998)
- yliopistoasetus (115/1998)
- asetus ammattikorkeakouluopinnoista (256/1995)

OPH:n ohjeissa

- valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa

www.edu.fi

www.oph.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti

ARVIOINNIN EETTINEN PERUSTA

Arviointia ohjaavat lait, asetukset ja opetussuunnitelmat.

Säädökset tähtäävät :

1. Joustaviin arviointikäytäntöihin
2. Arvioinnin yhdenmukaisuuteen
3. Yhdenvertaiseen kohteluun

TAVOITE

Säännellään opiskelun muodostumista
Oppijan mahdollisuus näyttää osaamisensa
Vahvuuksien osoittaminen, palkitseminen
Hyvä yhteistyö oppijan ja kodin kanssa
Haitan välttäminen
Opettajan vastuu vallankäyttäjänä

Mitä arviointi tarkoittaa?

Arviointi on arvon tai ansion osoittamista. Mikä on oikein/väärin tai hyvää?

Mitkä ovat arvioinnin keskeiset arvot?

Reiluus, oikeudenmukaisuus, läpinäkyvyys, pysyvyys, osuvuus, kannustaminen oppimiseen

Vrt. HL 6§ Hyvän hallinnon
oikeusperiaatteet

Objektiivisuus, yhdenvertaisuus, luottamuksensuoja, suhteellisuus, tarkoitussidonnaisuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

MITEN ARVIOIDAAN?

OPETUSSUUNNITELMA LÄHTÖKOHTANA

LÄHTÖKOHDAT

1. Oppilaiden yksilölliset kehittymisen ja tuen tarpeet
2. Arvioinnin tulee olla oppilas – ja kriteerisuhteellista
-> omaa edistymistä verrataan arviointikriteereihin

ARVIOINTIPERUSTEET OVAT OPETUSSUUNNITELMASSA

1. OPSissa on kuvattu eri oppiaineiden keskeiset tavoitteet ja oppisisällöt.
2. OPS antaa suuntaviivat myös kasvatuksellisten tavoitteiden arvioimiseen
-> suvaitsevaisuus, oma-aloitteisuus, medialukutaitoisuus

MIKÄ ON RIITTÄVÄÄ ARVIOINTIA?

1. Väliarviointi ja kokoava päättöarviointi mittaavat pidempiä, laajojen kokonaisuuksien
2. Päivittäisessä työssä riittää vähäeleinen, osallistuva havainnointi.
hallintaa ja oppilaan edistymistä.

ON HYVÄ MUISTAA, ETTÄ..

1. Erilaiset työskentelymuodot vaativat erilaista arvioimista
2. Oppilaan itsearviointi on merkittävä kasvun ja oppimisen väline
3. Arviointi on opettajan ammatillisen kehittymisen työväline

ARVIOINTIA TEHDÄÄN VIRKAVASTUULLA

Mitä virkavastuu tarkoittaa?

JULKINEN VALTA > VIRKASUHDE > VIRKAVASTUU

- Julkista valtaa on päättäminen yksityisen edusta, oikeudesta, velvollisuudesta.
- Opettaja on virkasuhteessa työnantajaansa. Virkasuhdetta seuraa virkavastuu.
- Virkavastuu tarkoittaa, että virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta.
- Virkavastuun seuraamukset:
  - Rikosoikeudellinen vastuu (RL 40 luku)
  - Vahingonkorvausvastuu
  - Kurinpidollinen vastuu
  - Tosiasiallinen vastuu > virkamiesetiikka ja hyvän hallinnon toteuttaminen
  - Tulosvastuu > opettajan tulee suorittaa tehtävänsä viipymättä ja as.mukaisesti

Miksi virkavastuu on ankara?

- * Virkasuhde antaa opettajalle oikeuden julkisen vallan käyttöön
- * Julkisen vallan suoja estää virkamiehen mielivallan käytön. > PL 2 §
- * Virkavastuu mahdollistaa sen, että vallan käytön kohteena olevalla henkilöllä on oikeus saada asialleen oikeusturvaa. > PL 21§
- * Julkisen vallan käytössä on kyse perusoikeuksien turvaamisesta. > PL 22§

HYVÄ HALLINTO KOETUKSELLA

lainkäyttörahtaisuja

OBJEKTIVITEETTIPERIAATE – EAOM 2730/4/07

Saako opettaja arvioida oman lapsensa opintosuorituksen?

LÄHTÖKOHTA

Hallintolain 28 §:n mukaan virkamies on esteellinen, jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen.

Esteellisyyden vaikutukset voi poikkeuksellisesti poistaa vain se, että asia on kiireellinen ja esteellisyys ei voi vaikuttaa sen ratkaisuun. Esteellinen henkilö voi siten käsitellä ja ratkaista asian, joka edellyttää välitöntä ratkaisua.

Esteellisyyden ratkaisee virkamies itse.

Katso Optimasta artikkeli ”Saako omaa lasta opettaa?”.

AMK:n tuntiopettaja A oli arvioinut oman poikansa opintosuorituksen. Opettaja B, joka oli toiminut tilapäisesti tuntiopettaja A:n sijaisena, kanteli arvioinnista eduskunnan oikeusasiamiehelle. Hän vetosi siihen, että A oli esteellinen arvioimaan poikansa opintosuoritusta, sillä nämä olivat lähisukulaisia.

Tuntiopettaja A vetosi siihen, että kurssin alkaessa tammikuussa 2006, hän oli Keskustellut ammattikorkeakoulussa siitä, miten toimitaan, kun poika on hänen kurssillaan. Kukaan ei ottanut kantaa, etteikö hän voisi arvioida poikansa suoritusta.

Keväällä 2006 Tuntiopettaja A oli opetustyöstä estynyt ja arvioinnin tekeminen ei ollut hänen tehtävänsä. Opetuksesta vastasi sijainen, Opettaja B. Syksyllä 2006 Tuntiopettajalle oli annettu tehtäväksi laatia ja arvostella hänen poikansa uusintatentti kurssista. Poika ei ollut voinut osallistua keväällä 2006 Opettajan B järjestämään tenttiin, koska hänellä oli toinen tentti samaan aikaan. Näiden asioiden perusteella Tuntiopettaja oli päätellyt, että hänellä ei ole esteitä arvioida poikansa suorituksia, joten Tuntiopettajan pojan osallistuessa syksyllä 2006 -kurssille oli Tuntiopettaja arvioinut myös hänen harjoitustyönsä.

ESTEELLISYYS – HL 28§

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen; *asianosaisjäävi*
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; *avustus – ja edustusjäävi*
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen; *intressijäävi*
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; *(palvelussuhde – ja toimeksiantojäävi)*
- 5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; *yhteisöjäävi*
- 6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; *ohjaus – ja valvontajäävi* tai
- 7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. *yleislauseke*

OIKEUSTURVA – PÄÄTÖKSEN TEKÖ JA PERUSTELEMINEN (HL 7. luku)

- Viranomaisen ratkaisupakko ja oikeus saada päätös perustuvat perustuslain 21§: ään
- Hallintopäätöksestä on käytävä ilmi
  - päätöksen perustelut
  - yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu
  - miten asia on muutoin ratkaistu
- Hallintopäätöksen on oltava sisällöltään
  - täydellinen
  - riittävän yksilöity (edut, oikeudet, velvollisuudet)
  - selkeä
- Kirjallisessa hallintopäätöksessä on ilmoitettava
  - päätöksen tehneen viranomaisen nimi ja yhteystiedot
  - ajankohta
  - **päätöksen perustelut ja lopputulos eli ratkaisu**
  - lainkohdat, joihin päätös perustuu → miten kyseisessä tapauksessa on sovellettu?
  - asianosaiset
  - henkilö, jolta saa lisätietoja
  - muutoksenhakuohjeet

OIKEUSTURVA - MUUTOKSENHAKU

Oikeusturvakeinoilla on kaksi toisiinsa liittyvää tehtävää, oikeuksien suojaaminen ja toteuttaminen.

- Ennalta vaikuttava eli preventiivinen oikeusturva → hyvä hallinto
- Oikeusturvan korjaava luonne → muutoksenhakekeinot hallintopäätöksiin

Muutoksenhausta säädetään pääasiassa:

Koulutuslakohtaisissa laissa

Hallintolainkäyttölaissa

Kuntalaissa

Keskeisimmät muutoksenhakekeinot ovat:

- Oikaisupyyntö
- Oikaisuvaatimus **viranomaisen itse korjaa virheensä asianomaisen pyynnöstä**
- Valitus (hallintovalitus ja kunnallisvalitus) → **lopullisista päätöksistä hallinto-oikeuksiin ja KHO:een**
- Kantelu → **yleinen laillisuusvalvonta → ylemmälle viranomaiselle**
- Purku
- Kanne (rikos- ja riita-asiat, vahingonkorvaukset) → **rikosoikeudellisen virkavastuun toteuttaminen**

HYVÄ HALLINTO KOETUKSELLA

Lainkäyttöratkaisuja virkavastuusta

VAASAN HOVIOIKEUS:

Tapauksessa opettaja oli vienyt alakoulun oppilaat liikuntatunnilla uimarannalle. Uimaranta syveni 45 m:n jälkeen, mistä opettaja oli muistuttanut oppilaita. Oppilaat olivat menneet veteen ennen opettajaa, joka oli tarkkaillut tilannetta rannalta esimerkiksi laskemalla vedessä olleiden oppilaiden määrän. Kun eräs oppilas oli huutanut yhden luokkatoverin olevan pinnan alla, opettaja oli mennyt veteen heti. Hän oli pyytänyt rannalla olevaa oppilasta hakemaan apua ja lähti itse sukeltamalla etsimään veden alle kadonnutta oppilasta. Vasta sukeltaja löysi hukkuneen oppilaan 30 minuutin jälkeen.

Vaasan hovioikeus katsoi, että opettajan virkatehtäviin kuului huolehtia oppilaiden turvallisuudesta. Opettajan tuli huolehtia siitä, ettei hukkumisvaaraa ollut. Opettajan antamat ohjeet ja varoitukset eivät olleet riittäviä. VHO:n mukaan opettajan ei olisi tullut sallia sitä, että oppilaat menivät veteen ennen häntä. Opettajan katsottiin rikkoneen virkavelvollisuuksiaan eikä tätä rikkomusta voitu pitää kokonaisuus huomioon ottaen vähäisenä.

VHO tuomitsi opettajan tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta sekä kuolemantuottamuksesta sakkoon.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

HYVÄ HALLINTO KOETUKSELLA

Lainkäyttöratkaisuja virkavastuusta

HELSINGIN HOVIOIKEUS:

Opettajan kovakouraisen kurinpidon kohteeksi oli joutunut neljä alakoulun poika-oppilasta. Oikeus katsoi, että opettaja oli opetustilanteissa vääntänyt poikia korvasta sekä potkaissut ja töninyt. Korvasta vetämisen opettaja selitti kaikkien hyväksymäksi leikiksi, jolla hälisevän oppilaan oli määrä hiljentyä. Opettaja kiisti kaikki potkut ja lyönnit. Hän myönsi ehkä jalalla kevyesti koskettamalla ohjanneensa taululla sählänneitä poikia omalle paikalleen. Kaikki oppilaat ja heidän vanhempansa eivät pitäneet oppilaiden rauhoittamiseen käytettyä korvasta vetoa kivuliaana kurinpitokeinona tai edes epäasiallisena opetustapana. KO olikin aiemmin hylännyt opettajaa vastaan nostetut syytteet äänestyspäätyksellä. KO:ssa lievempää kantaa edustaneet jäsenet arvioivat, että oppilaiden kertomuksissa pahoinpitelyistä saattoi olla kyse osalle heidän ikäisilleen ominaisesta ylireagoinnista ja dramatisoinnista. HO sen sijaan piti oppilaiden kertomuksia uskottavina ja selkeinä.

HHO tuomitsi LO:n seitsemästä pahoinpitelystä ja virkavelvollisuuden rikkomisesta sakkoihin sekä maksamaan vahingonkorvauksia.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kiitos!

Ota yhteyttä!

FM, HTK Marjo Pakka

Marjo.pakka@jkl.fi

0505915338

www.marjopakka.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti